

УДК 658.14

С.Г. Дмитрук
Буковинський державний
фінансово-економічний інститут

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БАЗИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

© Дмитрук С.Г., 2003

Економічна інформація є важливим товаром у справжній ринковій економіці, тому йдеться про ознаки інформації з економічного погляду, інформаційні технології та основні операції з інформацією. Найвагомим чинником розвитку української економіки є забезпечення інвесторів реальною економічною інформацією.

The economic information is the very important commodity in the real marketing economy. The article deals of information's features and the technologies, basic types of operations with the information. One of the most important facts in development Ukrainian economy is providing investors with real economic information.

Постановка проблеми. В умовах переходу від командно-адміністративної до ринкової економіки виникають нові для нашої держави проблеми господарювання, насамперед, такі, як формування і використання інформаційних потоків між державою і підприємствами. В умовах планової економіки широко поширеними були такі явища, як плановість, завищення показників виробничо-господарської діяльності підприємств, що призводило до того, що дана інформація була недостовірною, а це, зрозуміло, призводило до негативних явищ в економіці. Нові ринкові відносини об'єктивно висувають нові вимоги до інформації, включаючи такі сфери економіки, як виробництво, обслуговування, розповсюдження та використання.

Аналіз останніх досліджень і результатів. Економічна роль інформації — уникнення невизначеності в прийнятті рішень і запобігання збитків підприємства. Чим краще поінформований виробник, тим кращий результат, оскільки інформація — фактор економічного росту [2, 4]. Ерроу (Нобелівський лауреат), який заклав основи економічної теорії інформації, стверджує, що інформація — це товар. За словами Н. Вінера, жити — значить користуватися правдивою інформацією [7].

Постановка задач. На сучасному етапі досягнення максимально високого ступеня задоволення потреб суспільства в інформаційних послугах — надзвичайно важлива та пріоритетна галузь економіки розвинутих країн. Одним з важливих аспектів в даному напрямку є раціоналізація в структурі інформаційних процесів, адже їх прискорення, зокрема за допомогою автоматизації і механізації, підвищує якість інформації, що безумовно впливає на ефективність господарювання як на мікро-, так і на макрорівні.

Саме тому важлива роль належить розвитку нових технологій у галузі інформатики і телекомунікації. Вищевказані чинники безпосередньо впливають на виникнення замість так званих “білих комірців” (інженерно-технічний прошарок у 1-й половині ХХ століття)

”золотих комірців” (менеджери, службовці, які забезпечені сучасними технічними засобами управління і методами опрацювання інформації на базі ПЕОМ).

Слід визнати, що на сучасному етапі інформація — це фактор економічного розвитку, який не лише набуває більшої ваги в забезпеченні ефективності господарювання, але й значною мірою обумовлює життєздатність та маневреність національних економік, інтернаціоналізацію продуктивних сил. А в умовах забезпечення високого рівня автоматизації усіх управлінських процесів інформація стає не просто знаннями — вона уособлює владу, економічний ресурс для належного управління будь-яким об’єктом господарювання [3, 6]. На етапі становлення та розвитку інформаційної галузі потрібні були фахівці для користування цим ресурсом, і поступово інформаційне забезпечення, технології, системи відокремились в окрему галузь знань, використання якої забезпечує загальний успіх і процвітання підприємств. Засоби збирання, опрацювання, використання інформації, їх виробництво, монтаж, реалізація у сучасних умовах розвитку розвинутих країн є найбільш динамічною галуззю, а це, в свою чергу, призводить до підвищення попиту на відповідну літературу, внаслідок чого змінюється облік суспільства загалом і економічної інформації зокрема.

Виклад основного матеріалу. Важливим напрямком, що впливає на підвищення ефективності господарювання, є створення інформаційних баз даних, оскільки інформація є товаром (наприклад, для фінансових ринків). У структурі активів підприємств також постійно відбуваються зміни, тому що виникають нові та вдосконалюються існуючі електронні форми документів, цінних паперів, інші інформаційні матеріали (патенти, гудвіли), а також досить інтенсивно розвивається Інтернет, який в нашій країні поступово, а в розвинутих державах — вже давно став унікальним засобом як розміщення, так і одержання інформації про всі сфери життєдіяльності суспільства.

Розгляд інформаційної природи розвитку взагалі і суспільного розвитку зокрема вимагає розуміння 2-х основних моментів: 1) придушення і уніфікація розмаїтості у природі, суспільстві тощо — недопустимі; розмаїтість — обов’язкова передумова виникнення інформації як запорука нового (аксіома); 2) зловмисне зведення старими структурами, які “перефарбувались”, бар’єрів природному руху інформації про нове — недопустиме. Свобода обміну досвідом і знаннями, їх нагромадження та передача — святе право людини.

Основними є такі *класифікаційні ознаки інформації підприємства* за: рівнем конкретності; функціями управління; рівнем утворення; сферою функціонування; співучасниками і конкурентами; засобами праці; соціально-економічними результатами праці; місцем утворення; рівнем організації; системою зв’язків; способами використання; предметами праці; параметрами навколишнього середовища.

Існують 5 типів організації, які складають індустрію інформації:

1. Виробники інформації, які збирають, систематизують, переводять у форму для читання ЕОМ.
2. Власники автоматизованого банку даних (АБД) — організації, що накопичують інформацію і завантажують її у бази даних (ці функції, розповсюджені у зарубіжжі, у нас виконують виробники).
3. Власники мереж ЕОМ і телекомунікаційних засобів, які забезпечують доступ користувачів до АБД.
4. Інформаційні посередники (брокери), які займаються пошуком інформації за замовленням користувача.
5. Користувачі АБД.

Сьогодні функціонує так звана концепція *транзакційних витрат* [5], суть якої полягає в тому, що функціонування економіки та її суб'єктів можна і слід розглядати з інформаційної точки зору, зосередитися на витратах на обмін інформацією з метою усунення (зменшення) її неповноти і пов'язаною з цим невизначеністю. Визначення цих витрат призводить до виникнення нових теорій у формуванні суспільних відносин, переходу від матеріального до інформаційного суспільства, або так званого постіндустріального періоду. Отже, основним показником, що характеризує цей розвиток, є питома вага цих витрат у структурі валового внутрішнього продукту (наприклад, в Японії обсяг виробництва різних видів інформації становить 10 % ВВП). Ця галузь все більше і більше концентрує навколо себе фахівців, які бажають та вмють працювати з інформацією, внаслідок чого створюється та примножується так званий *інтелектуальний капітал*, цінність якого є надзвичайно великою, оскільки містить потужний потенціал для саморозвитку та подальшого вдосконалення. Саме тому однією з ознак сучасного постіндустріального суспільства є те, що в ньому головна роль належить інформації, а також вмінню її своєчасно та оперативно обробляти і приймати зважені управлінські рішення [1, 9].

В Україні виникають проблеми із подальшим створенням інформаційно розвинутого суспільства, насамперед так званий “відплив мізків”, але не менш важливою проблемою є невідповідність людей, що знаходяться при владі, щодо вищезазначених питань, внаслідок чого, зокрема, виникає кризовий стан в економіці загалом, і у виробництві зокрема. Тому є очевидною необхідність проведення державної політики в галузі інформатизації усіх суспільно-економічних процесів, що дало б можливість підвищити їх ефективність та результативність.

Нові інформаційні технології містять: нові технології комунікацій на основі локальних і розподільчих мереж ЕОМ; нові технології обробки інформації на основі ПЕОМ і спеціалізованих АРМ; нові технології, які вилучають папір як основний носій інформації; нові технології прийняття рішень на основі засобів штучного інтелекту. Впровадження нових інформаційних технологій в управлінську діяльність усіх ланок народного господарства — єдина альтернатива, яка дозволить докорінно перебудувати економіку та підвищити результативність суспільного виробництва.

З *економічної точки зору* інформація має такі *ознаки* [8]: складність однозначної фіксації споживача; неможливість однозначної вартісної оцінки отриманого обсягу інформації; невизначеність корисності інформації; швидке старіння інформації порівняно із моральною зношеністю основних фондів і матеріальних цінностей; необхідність наявності “фільтрів”, які просіюють великі потоки інформації й відбирають з них корисну для конкретних споживачів. Заслугує уваги той факт, що впровадження інформатики в суспільстві призведе до зменшення робочих місць в інших галузях і збільшення в інформаційних, що є, з одного боку, позитивним явищем, а з іншого — негативним, оскільки потребуватиме затрат на підготовку або перекваліфікацію фахівців з цих питань.

Ефективність використання інформації як ресурсу залежить від підготовки не лише підприємств, а й суспільства загалом. Тому питання, пов'язані з процесами формування інформаційних потоків, технологій, збирання, збереження, опрацювання, використання інформації, повинні бути включені в навчальні програми не лише вищих навчальних закладів, а й шкіл, що, безумовно, дасть змогу готувати справжніх фахівців для забезпечення ефективного управління. Стан формування інформаційних масивів, пов'язаний з існуванням подвійної проблеми, а саме — недостатній рівень забезпечення інформаційною технологією, з одного

боку, та ненадійність носіїв з іншого, призводить до відставання України від розвинутих держав в питаннях розвитку інформаційних технологій та комунікацій.

Необхідність прискорення цих процесів має об'єктивні причини, зумовлені *обставинами* [8]: відкритість держави; бажання до інтеграції неможливе без опанування сучасних інформаційних технологій; розробка власної стратегії у сфері інформаційного забезпечення потреб суспільства; рівень швидкості опанування інформації надає значну перевагу в процесі управління та максимізації прибутку; національні інформаційні ресурси — найбільш вагоме потенційне джерело багатства держави загалом, юридичних та фізичних осіб зокрема; наявність сучасних організаційно-технічних засобів та застосування інформаційних технологій підвищує ефективність діяльності менеджера.

Блоки вимог, які формують інформаційні потоки у сфері підприємництва, це:

1. Законодавча база, норми якої є обов'язковими для дотримання.
2. Прийняті у суспільстві норми, стандарти поведінки (зазвичай для підприємництва вони мають рекомендаційний характер).
3. Інформаційні потоки, що характеризують стан ринків і ринкової інфраструктури (динаміка попиту, пропозиції на сировину, матеріали).
4. Інформація, що відображає виробничу ситуацію на підприємстві.

За *характером дії* інформаційні потоки підприємства поділяються на дві групи: **зовнішні** — перші 3 блоки; **внутрішньовиробничі** — 4-й блок.

Робота з інформацією передбачає *операції* технічного, логічного, творчого характеру:

1. **Технічні** — розрахунки, які є найбільш типовими завдяки таким параметрам: повторюваність, частота надходження, простота опрацювання.
2. **Логічні** — альтернативні розрахунки за розробленим алгоритмом або вибір рішень із декількох варіантів, наприклад, бізнес-плани.
3. **Творчі** — дії з прийняття нестандартних рішень, пов'язаних із можливим ризиком при одержанні результатів, вони є найскладнішими з позицій їх формалізації і комп'ютеризації.

Висновки. Ефективним є використання інформатизації у бухгалтерському обліку з метою спрощення процедур його ведення та складання фінансової звітності; та особливо важливою є інформатизація навчальних процесів, під час яких майбутні спеціалісти набувають навичок користування комп'ютерними технологіями. Але залишаються проблеми, пов'язані із достовірністю і надійністю інформації, формуванням раціональних потоків інформації, які б за мінімальних затрат задовольняли керівництво фірми та дозволяли максимізувати прибутки.

Важливим є встановлення завдань управління об'єктами економіки, визначення причин гальмування розвитку підприємств, держави. Розвиток підприємництва оцінюється з позицій фактичного аналізу, а саме — встановлення причин, що його гальмують та їх уникнення у майбутньому. Найбільш типові показники, на базі яких здійснюється аналіз, це — кількість підприємств, чисельність зайнятих, об'єм виробництва тощо та їх динаміка на основі інформаційних потоків, що формують базу даних діяльності підприємств.

1. Бачинський В. *Нові підходи до нормативного обліку* // *Фінанси України*. — 1998. — № 11. — С. 35—38. 2. Берштейн Э.С. *Информатизация управления научно-техническим прогрессом и новая информационная технология* // *Актуальные проблемы развития и внедрения новой информационной технологии*. — М., 1984. — С. 21—23. 3. Громов Г.Р. *Национальные информационные ресурсы: проблемы повышенной эксплуатации*. — М.: Наука, 1984. — 312 с. 4. Жаворонкова Г.В. *О некоторых проблемах создания региональных информационно-вычислительных систем* // *Тезисы межобластной научно-практической конференции “Информатизация региона в новых социально-экономических условиях”*, —

Донецк, 1993. 5. Кроуз Р. Фирма, рынок и право. — М.: Дело, 1993. 6. Д. Ру, Ф. Сул'є Управління // Пер. з франц. — К.: Основи, 1995. — 441 с. 7. Системы экономической информации. М.: Наука, 1987. — 150 с. 8. Справочник директора предприятия. — М. — Инфра-М, 1998. — 775 с. 9. Цвылєв Р. Социальный конфликт в постиндустриальной экономике // МэиМО. — 1998. — № 10. — С. 33—42.

УДК 339.727.22

Ю.Г. Дробенко

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра менеджменту організацій

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ

© Дробенко Ю.Г., 2003

Висвітлено проблеми ефективного управління інвестиційними процесами, описано місце механізму управління в економіці, дано визначення основним термінам. Описана в статті структура механізму управління інвестиційними процесами дає можливість побачити важливість і потенціал інституту держави.

This article represents managerial problems at running an effective investment process as well as describes the place of management mechanism in economy. Determination of main terminology on the topic is also revealed. This article describes the structure of managerial mechanism at running an effective investment process that provides the understanding of importance of state's potential in development management.

Постановка проблеми. Відсутність ефективного державного механізму управління інвестиційними процесами в аспекті розвитку економіки сьогодні ні для кого не є новиною і нікого не потрібно переконувати в тому, що відсутність сприятливого інвестиційного клімату в нашому регіоні та й загалом у державі призвело до інвестиційної кризи, що вразила українську економіку. Це, в свою чергу, викликало скорочення капіталовкладень в економіку країни, катастрофічний спад виробництва, відсутність нових технологій, старіння основних фондів. Науковці зазначають наявність інвестиційних ресурсів в економіці, але натомість відсутність ефективного механізму їх трансформації в інвестиції. Безумовно, економічний ріст в реальному секторі економіки можливий лише за умови створення механізмів державної підтримки інвестиційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і результатів. Аналіз останніх досліджень показує, що необхідно розробити нові ефективні програми розвитку, дослідити механізми впровадження даних програм і спрогнозувати економічну доцільність, враховуючи обмежені ресурси та вплив на довкілля.

Постановка задач:

- дати визначення терміну “механізм”, “інвестиційний процес”, “управління інвестиційним процесом”;